У ВИРІ ВІЙНИ

Під ворожим контролем: 36 днів тимчасової окупації села Тупичів

На початку 2022 р. мешканцям села Тупичів, що на Чернігівщині, довелося отримати досвід виживання в умовах російської окупації. За 36 днів під ворожим пануванням місцеве населення пережило залякування, пограбування, погрози, мародерство. Окупація завдала значних збитків виробничій, соціально-культурній інфраструктурі села, приватним господарствам, фізичному та психологічному здоров'ю мешканців. Спираючись на свідчення селян, автори публікації день за днем відтворили перебіг подій того напруженого періоду.

26.09.2023 · Тамара Дорохіна Олександр Коваленко Сергій Токарєв · 16 хв читання

Широкомасштабне вторгнення російської армії, що розпочалося 24 лютого 2022 р. докорінно змінило життя та світогляд мільйонів українців. Навіть анексія Криму та гібридна війна на Донбасі, яку росія розв'язала у 2014 році, не змусили певну частину українців переглянути усталені уявлення про росіян як «*братній народ*». Спільне проживання у межах Російської імперії та Радянського Союзу, наявність родинних, професійних та дружніх зв'язків по обидва боки кордону унеможливлювали думку про ймовірність повномасштабної війни. Будь-які конфлікти між українцями та росіянами, які мали місце в минулому, частина українців воліла або замовчувати, або спрощено пояснювати лише нерозумними кроками керманичів держав.

Географічне розташування на кордоні з Росією та Республікою Білорусь зумовило особливу ментальність і світогляд населення Чернігівської області, яке традиційно прихильно ставилося до сусідніх народів. Проте саме Чернігівщина однією з перших зазнала російської агресії вранці 24 лютого 2022 р. Прикордонні населені пункти регіону, особливо ті, що розташовані вздовж важливих автомобільних магістралей, якими відбувалося російське вторгнення, опинилися на вістрі боротьби. Своєю стратегічною метою окупанти вважали захоплення найбільших міст області – Чернігова та Ніжина, тоді як дрібніші населені пункти, розташовані на шляху, розглядалися як опорні пункти для розгортання наступу.

УКРАЇНА МОДЕРНА

Вітаємо!

Цілковиту відповідальність за точність наведених у публікаціях фактів та коректність цитат несуть автори текстів.

Навігація по публікаціях

Періодизація
Напрямки досліджень

Автори

Ярослав Грицак
Фактор України

Петро Долганов
Історія як зброя та інструмент національної безпеки

Оксана Довгополова
Чи подякує Сайтаферн за тіару?

РЕКОМЕНДУЄМО

ю подією у боях на Чернігівщині стала облога обласного центру, адже ідставно розглядався росіянами як плацдарм для подальшого наступу е оборона міста частинами Збройних сил України та загонами оборони зірвала плани «*спеціальної воєнної операції*» взяти Київ за

говує ситуація в окремих населених пунктах, які під час російської ли в умовах тимчасової окупації. У центрі уваги цієї статті опинилося повсякденне життя мешканців села Тупичева Чернігівського (колишнього Городнянського) району Чернігівської області.

Тупичів розташований поблизу державних кордонів (пункти пропуску с. Нові Яриловичі та с. Сеньківка) та автомобільних шляхів М 01 Київ – Чернігів – Нові Яриловичі, а також Н 28 Чернігів – Городня – Сеньківка [1], [2], якими здійснювалося російське вторгнення. Хоча Тупичів не знаходиться безпосередньо на цих трасах, через непередбачені агресором обставини (підрив українськими захисниками мостів на шляху до м. Чернігова) ворог змушений був змінити маршрут і просуватися в напрямку Тупичів – Бурівка – Ріпки – Вербичі – Рівнопілля – Чернігів.

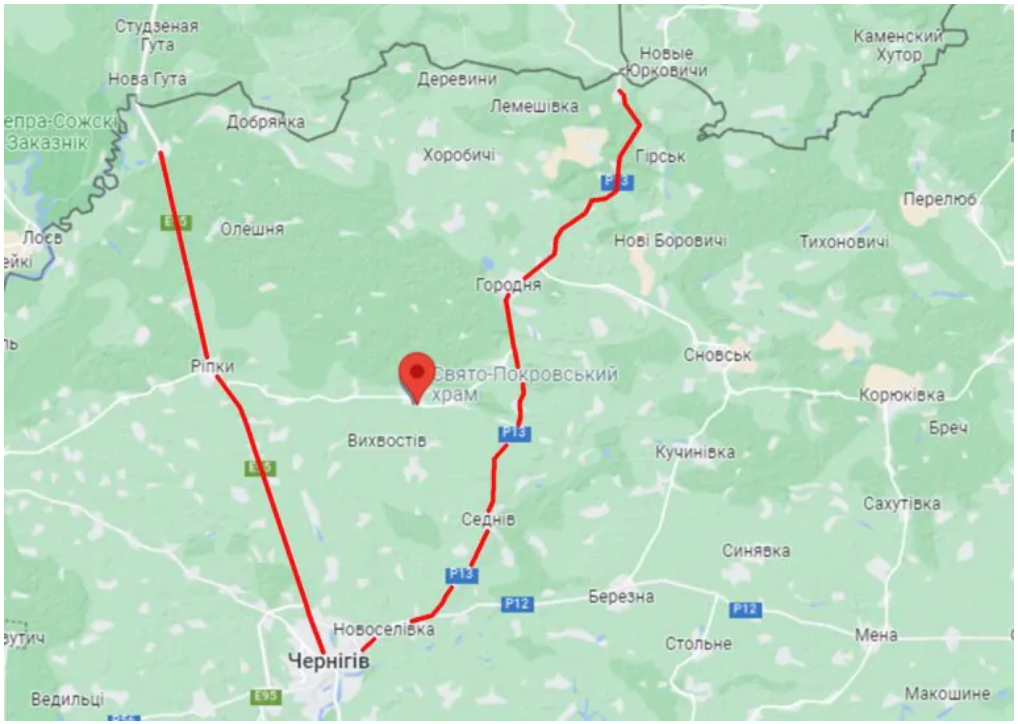

Владислава Москалець

Ікона поруч з менорою, або плинні межі єврейської Одеси

Юрій (Амір) Радченко

Важлива дискусія у важкі часи

УСІ АВТОРИ

РЕКОМЕНДУЄМО

ні шляхи М 01 Нові Яриловичі – Ріпки – Чернігів,
івка – Городня – Чернігів.

2 року російські загарбники увійшли до с. Тупичів, облаштували олиці та розмістилися на території виробничих об'єктів села. Тупичів рожим контролем 36 діб. Окупація спричинила згортання усіх проявів иття, зокрема, була припинена діяльність об'єктів соціальної інфраструктури. На підставі розпорядження Тупичівської сільської ради № 19 від 24 лютого 2022 р. з 1 березня 2022 р. для комунальних установ, закладів і відділів Тупичівської сільської ради був оголошений режим простою. Працівники були звільнені від обов'язку бути присутніми на робочих місцях за умови збереження заробітної платні в розмірі 2/3 посадового окладу [3]. Уже в перші дні окупації загарбники пограбували сільські крамниці, аптеку, кав'ярню тощо [4]. Після зайняття території Тупичівської громади мали місце випадки знущань і залякувань місцевих жителів [5].

В умовах окупації життєві стратегії мешканців Тупичева були зведені переважно до виживання та задоволення базових потреб. Серед місцевих жителів поширилися прояви індивідуальної та колективної взаємодопомоги. Зокрема, в умовах відсутності централізованого підвезення продуктів харчування селяни за сприяння місцевого сільськогосподарського підприємства організували самостійне випікання та доставку хліба з м. Городня [6].

Представлений далі текст є спробою відтворити перебіг окупації у хронологічній послідовності на основі узагальнених та літературно оброблених свідчень мешканців Тупичева. Свідчення були записані *студентами Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка під час етнографічної практики влітку 2022 р.* [7].

РЕКОМЕНДУЄМО

24 лютого 2022 р.

Ворог перетнув державний кордон України через с. Сеньківка, де розташовані пункти пропуску з Росії та Білорусі, а також через с. Нові Яриловичі (пункт пропуску з Білорусі, гомельський напрямок). Оскільки Тупичів знаходиться на відстані 57,5 км від прикордонного пункту пропуску «Нові Яриловичі» та 53,5 км від прикордонного пункту пропуску «Сеньківка», то вже о 05:30 у селі було чути перші вибухи.

Семеро юнаків-мешканців с. Тупичів 23 лютого отримали повістки до лав ЗСУ. 24 лютого о 7:30 під ворожим бомбардуванням вони встигли виїхати із села до Чернігова на шкільному автобусі.

Під час відступу підрозділи ЗСУ підірвали міст через р. Смяч між м. Городня і с. Політрудня та міст через р. Замглай за с. Киселівка. Ворожа техніка, яка йшла із с. Сеньківки, вимушена була шукати шлях до Чернігова по трасі М 01 (Ріпки – Чернігів) через Тупичів, добираючись до нього через лісові дороги. 24 лютого о 10:30 ворог увійшов до села на територію спиртового заводу. Мешканці Тупичева переконані, якби російським військам не допомогли, дорогу через ліс вони б не знайшли (не кожен з місцевих її знає). На жаль, колаборанти допомогли рашистам зорієнтуватися на місцевості. Підозрюють, що одним із них виявився уродженець с. Тупичева 1966 р.н., який проживав у м. Городня. Про його подальшу долю жителі розповідають по-різному, місце його знаходження невідоме.

РЕКОМЕНДУЄМО

з р. Смяч ворог зміг швидко налагодити і частина російської техніки
просувалася автошляхом Городня – Політрудня – Пекурівка –
ен – Тупичів.

2 р.

ана техніка продовжувала рухатися через лісові дороги (Городня –
Стовпівка – Тупичів, лівіше – Великий Листвен), а колісна –
автошляхом Городня – Тупичів. Ворожа техніка просувалася через Тупичів у напрямку населених пунктів, розташованих по дорозі на Чернігів, а саме смт Ріпки, с. Куликівки, с. Івашківки, с. Вихвостів (через Івашківку та Вихвостів ворог дорогу до Чернігова не знайшов). У цей день російські військові розпочали розміщатися на території села. У ніч з 25 на 26 лютого велика колона техніки зупинилася на околиці села зі сторони Великого Листвена (ця колона, що складалася з БМП, важкої броньованої техніки, САУ і танків, простягалася приблизно на 5 км), а інша – залишилася біля лісу. Росіяни з кулемета стріляли по хатах, в яких горіло світло. Деякі будинки «*попрошивало*» наскрізь, проте ніхто з людей не постраждав.

У цей день росіяни затримали учня Тупичівського ліцею. Його тримали всю ніч, а зранку хлопець на допиті розповів, буцімто «*директор-бандеровец толкает своих учеников на смерть*». Вороги розмістили це свідчення хлопця в мережі Інтернет [8]. Причин такої поведінки дитини може бути безліч. Пізніше, коли директор ліцею знайшов цей запис розмови з ліцеїстом у російській соціальній мережі, він скопіював його і «*зберіг на згадку*». Директор ліцею не приховує хвилювання, розповідаючи про цей інцидент, оскільки страшно уявити, що могло статися з ним та іншими людьми, згаданими у розмові зі школярем.

У перші дві ночі окупації російські загарбники займалися мародерством. Вони проникли у місцеві магазини та кав'ярню: у деяких приміщеннях вибивали двері та вікна, в інших прив'язували трос до танка та виривали грати, а також використовували ще один спосіб – з автоматів розстрілювали двері і вікна. Основною їхньою метою був алкоголь, цигарки та шоколад. Місцеві жителі чули, як один із росіян кричав: «*Я столька шоколада в своей жизни еще не ел!*». Господар магазину «Валентина» умовив окупантів не руйнувати будівлю, не псувати приміщення й майно магазину, взяти те, що їм потрібно без насилля. Запити загарбників були ті ж самі – спиртне, цигарки, солодощі та вода. Магазини одягу, будівельних матеріалів та аптека теж зазнали великих збитків. Приміщення сільськогосподарського споживчого товариства також суттєво постраждало від окупантів: були розбиті холодильники, вітрини, пошкоджена

РЕКОМЕНДУЄМО

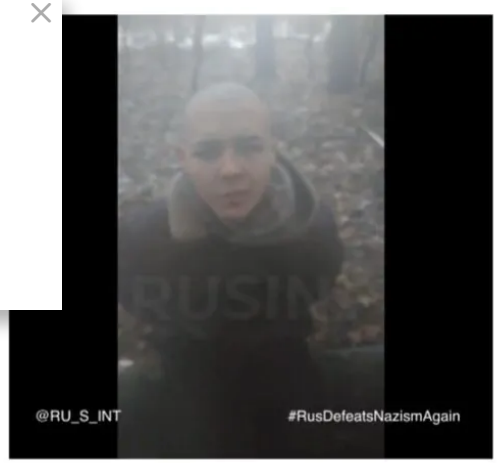

Кадр з відео «Эксклюзивное видео! Директор-бандеровец одной из украинских школ толкал своих учеников на смерть»

частина будівлі, в яку в'їхала БМП (навмисно чи випадково – невідомо). Викликає обурення той факт, що місцеві жителі забрали недограбоване російськими військовими майно. Мародерство завдало значних збитків власникам торговельних об'єктів та справило неприємні враження на односельчан.

26 лютого 2022 р.

День пройшов у такій же атмосфері, як і попередні: рух важкої техніки по селу, активність ворогів біля спиртзаводу, де вони з другого дня війни облаштувалися з технікою. Як розповіли селяни, «*рашисти надоєлі своїми просьбамі до людей обменять топліво на алкоголь, а іноді даже погрожували*» [9].

О 18:15 у небі зі сторони Чернігова з'явилася українська авіація. Було запущено декілька ракет у місце розташування ворога, проте спрацювала ворожа ППО. Як свідчать місцеві жителі, вони не помітили, щоб постраждала техніка чи особовий склад окупантів. Через декілька хвилин ворог почав обстріл території на південний схід від Тупичева, між м. Городня та смт. Седнів, реактивними установками залпового вогню «Град»: «*Може, у цей час там були розташовані підрозділи наших Збройних Сил*» [10].

Наприкінці дня було чутно гуркіт техніки — російські війська виїжджали з Тупичева у бік смт. Ріпки. Люди ховалися у домівках, не вмикали світло, хвилювалися, оскільки не знали, що відбувається. На виїзді з Тупичева у бік с. Великий Листвен росіяни залишили блок-пост з 22 військовими, які зайняли останній будинок по вулиці і там облаштувалися. Їхнім завданням було ретельно контролювати увесь рух, який відбувався між селами.

РЕКОМЕНДУЄМО

війни населення неодноразово чуло про плани росіян: *«За три дня* Окупанти мали при собі парадну форму, не займалися укріпленням торій. Тупичів для них був лише транзитним населеним пунктом. 5-й годині ранку селом проїжджали колони машин постачання паливо тощо). Про кількість техніки, час, напрям руху селяни Чернігів. Це була одна з причин, чому ворог вживав заходів щодо шканців села засобів зв'язку.

Після першої ж ночівлі російські військові на території своєї локації залишили стільки бруду, скільки, за словами селян, вони не бачили за все своє життя. Увесь шлях від Тупичева до Великого Листвена був засмічений упаковками від сухпайків, брудними шкарпетками, білизною, порожніми пляшками тощо.

Місця ночівлі російських військових у перші дні вторгнення

27 лютого 2022 р.

Росіяни, розмістивши техніку біля Ковалівського спиртового заводу, продовжували ходити по дворах у пошуках їжі, заходили у хати помитися, відбирали телефони або сім-картки.

28 лютого – 14 березня 2022 р.

РЕКОМЕНДУЄМО

шканців, ці дні були схожі, а події одноманітні. Постійно відбувався
ї техніки через село. Протягом 28 лютого – 10 березня не було світла.
овжували ходити по хатах, перевіряли паспорти, вивішували червоні
анах, але що це достеменно означало – невідомо. У селян було дві версії
у: або маркували перевірені будинки, або вказували двори, мешканці
ть «*русский мир*».

22 р.

У цей день в селі знову відбувався активний рух окупантів. Вони продовжували ретельно перевіряти людей на блокпосту в кінці вул. Покровської у напряму виїзду у бік м. Городня через с. Великий Листвен, пропускали тільки за наявності документів. Знову здійснювали обхід дворів по вул. Покровській: перевіряли документи, вішали червоні стрічки на ворота. Ходили групами по шість чоловік, виглядали суворо та були озброєні.

На околиці села у порожніх будинках розмістилися 22 вояки, які чергували на блокпосту. Це були, як вони самі розповідали, строковики віком по 18–19 років. За свідченням мешканців села, деякі з них жалілися: «*Мы не хочем воевать, оно нам не нужно, мы хочем домой, когда уже это все закончится?...*». Але були й такі, що за манерою поведінки нагадували справжніх фашистів. Серед них були дві жінки-якутки, про яких говорили, що вони «снайперші». Місцеві розповідали, що вони мали кремезну статуру.

Вулиця Покровська була основним шляхом, яким здійснювався рух військової техніки, бензовозів, підвезення боєкомплектів тощо зі сторони с. Сеньківки через м. Городня. Далі рух техніки пролягав у напрямі Бурівка – Чумак – Вишневе – Буянки до Чернігова. Після налагодження понтонного мосту через р. Чибриж російські війська рухалися також у бік Чернігова через с. Дібрівне, с. Смичин та смт Седнів.

Цього дня за парканом приватного будинку голови Тупичівської громади з'явилися чотири цивільні «*буси*». Жінка розповіла, що коли відкрила хвіртку, то побачила «*до зубів озброєних*», і не просто солдатів, а скоріше за все співробітників ФСБ: «*Десь десятка півтора їх було*». На запитання: «*Це обшук?*», відповіли, що у воєнний час «*мають право*». «*Коли зайшли у двір, було віддано якусь команду, і вони швидко побігли по всій території: на город, до хліва, в літню кухню, у будинок, на горище... Нічого, що було б їм цікаво, не знайшли. Задавали багато простих питань, цікавилися роботою і т. д.*». Респондентка збагнула: «*Вони все знали, були повністю про мене поінформовані*». У сільській раді, куди пізніше всі направилися (очільниця

РЕКОМЕНДУЄМО

ипово поїхала окремо, на велосипеді), «*переглянули всі кабінети, шафах, столах*». Питання задавали прості: про школи, про ветеранів , про роботу магазинів тощо. Пропозицій щодо співпраці не було. *трий прибігає, на стіл фотографію бах: "Известная личность"*». Це ото з мером Києва В. Кличком. Очільниця Тупичівської громади річалася з ним у Чернігові на якомусь заході. Розмова з окупантами, як , була «*ні про що*». Хвилювалася, дуже боялася, а врешті почула: *т, что село у вас мирное [...] мы вреда не принесём*». На зауваження щодо відсутності електроенергії та Інтернету росіяни відповіли: «*Ну, эту проблему мы не решим сейчас... Вот через пару-тройку дней разберёмся с Черниговом... Мы добьём Чернигов... Потом сделаем вам свет*». Далі голова сільради почула фразу, яка її дуже здивувала: *"Работайте под тем флагом, под каким считаете нужным"*». Єдина вимога, яку вони озвучили: «*Мы вас просим, чтоб было тихо в селе... Вы оставайтесь на работе, как работали, чтоб только не было сопротивления*» [11].

16–17 березня 2022 р.

Особливих подій респонденти не відзначили, продовжувався рух ворожої техніки.

Зацікавленість викликає розповідь директора ліцею про інцидент, що трапився з ним та його дружиною по дорозі до родичів: «*17 березня їхали з дружиною у Великий Листвен до тещі, місяць не бачилися. Зі зв'язком були великі проблеми, треба шукати місце в селі, звідки можна було додзвонитися. Натрапили на блокпосту на москалів-фашистів. Дружина взяла з собою телефон, чого не можна було робити, оскільки це було заборонено. Вони знайшли телефон і перевіряли його не менше півгодини: щоб не було фотографій, смс-повідомлень, спілкування у Вайбері, тобто перевіряли наявність інформації про рашистські війська і т. п. Коли з телефоном розібралися і виявили, що все гаразд, то розпочали мене допитувати, і я відчув агресивність у голосі. Головне питання було таким: "Где твой военный билет? Чего ты без него ездишь?". У мене квиток особливий, там є запис про територіальну оборону, яка формувалась у 2021 році – я був приписаний до 162 підрозділу територіальної оборони. Питання росіян стосувалися мого відношення до служби в армії. Я відповів, що не служив – у нас такий закон, що вчителі звільняються від військової служби, проте військовий квиток у мене є, навчальні збори я проходив, спеціальність військову маю, до військової частини приписаний, а військовий квиток забув вдома. Чим би закінчилася перевірка – невідомо, але нас врятував випадок. Під'їхала військова москальська колона якихось керманичів, і всіх терміново забрали на збори, було зрозуміло, що щось сталося, якісь проблеми. Нам наказали: "Стойте, ждите". Ми з дружиною чекали довго, а потім потихеньку почали відходили далі від місця перевірки документів. Врешті до нас підійшов вояка і*

РЕКОМЕНДУЄМО

едь, не до вас сейчас. Больше без военного билета чтоб не появлялся". А я урень, щоб з'являтися з військовим квитком? А могли б і розстріляти

2022 р.

дні, ворожа техніка продовжувала рухатися через село.

ЗСУ розбили одну з ворожих частин під с. Рівнопілля, а тому окупанти відступили до сіл Вишневе – Бурівка. Згодом їх і там атакували.

Машини ФСБ цілий день їздили по селу, відчувалася напруга серед російських військових.

28 березня 2022 р.

Відступаючи, одна з шести військових частин росіян заїхала у Тупичів. До вечора на території села було вже близько 300 одиниць техніки – колісної та важкої броньованої. Військові розмістилися на території машинно-тракторного парку сільськогосподарського товариства «Тупичівське» та фермерського господарства «Лавр», спиртзаводу і ліцею. Перебували вони там з 28 по 31 березня.

28 березня у селі відбулося, як вважають місцеві жителі, диво. Ракети «Точки-У» з касетними бомбами, випущені росіянами з боку Білорусі, були збиті самими ж росіянами. На думку респондентів росіяни помилково *«вдарили по своїх»*. Жителі чули коментарі військових, які супроводжувалися брутальною лайкою з запитанням: *«Что они делают?!»* У результаті було пошкоджено 16 приватних садиб села: будинки, погреби, хліви тощо, повністю згорів приватний будинок, але ніхто з людей не загинув. У будинку працівниці Тупичівського ліцею вивалилася стіна, вікна і листи шиферу були побиті, вся техніка згоріла, газові і водопровідні труби виявилися перебитими, проте всі члени родини (в цей час вони знаходилася в будинку) залишилися живими і неушкодженими!

29 березня 2022 р.

В цей день російські війська, відступаючи з-під Чернігова, перебазувалися до Тупичева і розташувалися на території місцевого ліцею, парку СТОВ «Тупичівське» та спиртового заводу.

РЕКОМЕНДУЄМО

ліцею приїхали два російські офіцери з автоматами. «*Ви такий-то, ...ість ключі і з нами*». Приїхали до ліцею, там, звичайно, висів прапор ...тор запитав, чи будуть знімати прапор. У відповідь почув: «*Мы не за ..., чтобы снимать флаг*». Окупанти звернули увагу на меморіальну ...о у зоні АТО випускника ліцею, запитали про хлопця, проте табличку

... заїхав на подвір'я ліцею, то помітив, що замки на дверях в деяких будівлях були зламані. Закритою залишилась тільки головна двоповерхова споруда та будівлі початкової школи і першого класу. «*Я тільки нещодавно зрозумів, чому скрізь були виламані замки, а тут залишилися. Це хтось із місцевих їм підказав, де навчаються діти, а де приміщення іншого призначення. Москалі не могли знати, де у нас навчальний корпус, а де – ні*». Основне майно не пошкодили, не забрали. Взяли електропилу, «болгарку», дриль, лещата. У кабінеті директора забрали прапор, декоративну булаву та кубок хлопця, який в минулому році зайняв перше місце у грі в шахи, блокнот із зображенням Великого українського герба, забрали «*гарні*» авторучки та інші дрібниці, з сейфу забрали печатки. Взагалі з ліцею винесли 14 прапорів. На думку директора, вони могли їх використовувати, коли грабували, щоб складалося враження, що це чинять українці. Росіяни ставили директору такі запитання: «*А кто у вас нацист?*»; «*Когда у вас праходят нацистские совещания в селе?*»; «*Как вы относитесь к тому, чтобы присоединиться к Белорусии?*»; «*Где живут семьи атошников?*» тощо.

В цілях безпеки військові вирішили унеможливити Інтернет-зв'язок в ліцеї. Вони хотіли зламати все обладнання. Директор попросив не ламати. Росіяни відкрили кімнату, де розташовувалася техніка, повитягували та повиламували обладнання. Один з них зайшов у «Google Chrome» і навмання натиснув на букву «С». В історії пошуку браузера першим випав запит «Селім Байрактар» (видно, хтось з учнів щось шукав). Рашисти закидали директора запитаннями: «*Что по-украинскому означает "селим"?*», «*Это ты на байрактары передаешь информацию?*» Директор відповів, що за останній місяць ніхто, окрім нього та його дружини до кімнати не заходив, тому він не знає, хто і що шукав. Врешті чоловіку спала на думку інформація, яка дозволила зменшити напругу у розмові: «*Да чего вы с этим Байрактаром... Вы же там уже 35 «Байрактаров» сбили* [у Тупичеві радіо «ловить» російські програми і директор чув, як виступав речник Міністерства оборони Росії Конашенко, який заявив, що із 36 «Байрактарів» уже 35 збили, – Авт.]». Вони закивали: «*Да-да-да, мы слышали! Остался только один где-то в Херсоне. Но все равно мы тебе не верим, тут что-то нечистое*» [13].

РЕКОМЕНДУЄМО

22 р.

безперервно рухалася по селу. Російські вояки шукали у місцевих

22 р.

ранку ЗСУ ударили з «Градів» по машино-тракторному парку сільськогосподарського товариства «Тупичівське», де розташовувалася ворожа техніка. На жаль, не всі снаряди влучили в ціль, проте наробили галасу. Один з них зачепив причеп, навантажений боєкомплектом, і він згорів. Частково постраждали будівлі і транспорт сільськогосподарського підприємства.

На території ліцею стояло близько 450 одиниць техніки, за годину-дві вони виїхали – «*так швидко утікали!*». Окупанти, поспішаючи, забули свої документи, які були складені в «*оружейний*» ящик – вони там і залишилися. Тобто залишилася вся військова документація: журнал бойового чергування, список особового складу. Журнал був прошитий, містив печатки військової частини, був підписаний: «*Расширенная записка личного боевого состава. Старший лейтенант "Гургургундуль"*» [14]. У документі містилася вся інформація про окупантів: прізвище, ім'я, по-батькові, номер автомата, номер ОЗК. Кожен військовий своєю рукою вписав в анкету прізвище, ім'я, по-батькові, номер паспорта, місце проживання, тобто всю інформацію про себе. Вони переважно були з азійської частини Росії та депресивних регіонів, наприклад, з Якутії, Республіки Комі, Татарстану, Дагестану. Вочевидь лише військова служба була для них «*соціальним ліфтом*» та давала змогу заробити гроші. Документи передали у Поліський прикордонний загін, а далі – до СБУ.

У цей же день після виїзду з території ліцею однієї групи російських військових (більш врівноважених), заїхала інша частина. Вояки були злі, роздратовані, оскільки з боями відступали від Чернігова. Вони зламали ворота, заїхали на подвір'я ліцею. Зірвали прапор тросом, який причепили до БМП, погнули флагшток.

31 березня – 1 квітня

Ворожі війська виїжджали з Тупичева. Через село пройшло 2865 одиниць техніки. «*Техніка йшла, і йшла, і йшла...Час від часу було чутно постріли*» [15]. Куди вони стріляли, по кому вони стріляли з автоматів, з кулеметів – незрозуміло. Жертв не було. Але було добре чутно, як вони кричать, роздратовано щось говорять, матюкаються. Більшість людей боялися виходити на вулицю, зачаїлися в хатах.

РЕКОМЕНДУЄМО

, зав'язаним або загорнутим у покривала чи ковдри, навішеним на тікали з села. На один із танків посадили манекен, вдягли йому шапку. дали, що дивитись на такий відступ ворога було смішно, він викликав резирство.

али деяку техніку на території машино-тракторного парку рського товариства «Тупичівське» та фермерського господарства и деталі, а також інструменти з гаражів господарств, мікрохвильову піч та бойлери з приміщення їдальні. У мешканця села вкрали причеп, який стояв біля двору.

1 квітня відбувся остаточний відступ з с. Тупичів. До 10 години ранку у селі перебувала ворожа військова поліція.

Тож, протягом 31 березня – 1 квітня після обстрілу російських позицій підрозділами ЗСУ окупанти залишили територію громади.

2 квітня населення села перебувало у певній розгубленості. Через відсутність ворожої техніки та військових нарешті стало відносно тихо. В умовах відсутності якісного мобільного зв'язку та Інтернету до виконання службових обов'язків повернулися посадові особи Тупичівської громади.

3 квітня до села наблизилися підрозділи ЗСУ. Українські підрозділи обстежували дороги та територію, де стояли ворожі війська.

4 квітня в Тупичів увійшли частини ЗСУ, пізніше – ДПСУ.

Отже, з огляду на географічне розташування в безпосередній близькості до російського та білоруського кордонів, село Тупичів уже в перший день повномасштабної війни було окуповане. Почалася гостра гуманітарна криза, обмеження базових прав і свобод місцевого населення. Загарбники чинили моральний тиск, залякували мешканців, поширювали дезінформацію, чинили мародерство, грабіж. У нових умовах життєві стратегії мешканців Тупичева зводилися в першу чергу до збереження власного життя і здоров'я. Проте навіть за таких складних обставин люди виявляли свою проукраїнську позицію та громадянську стійкість, що полягала у взаємодопомозі, підтримці, передачі оперативної інформації підрозділам ЗСУ, які боронили Чернігівщину.

РЕКОМЕНДУЄМО

є зміненим і адаптованим до сайту «Україна Модерна» варіантом
сторія війни: 36 діб окупації с. Тупичів на Чернігівщині. Український
нал, 2023, № 4, с. 25–42.

користано ілюстрації, надані Авторами.

ня та примітки

[1] Автошлях М 01. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki Автошлях М 01 – Вікіпедія (дата звернення: 24.10.2022

[2] Автошлях N 28. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki Автошлях Н 28 – Вікіпедія (дата звернення: 24.10.2022).

[3] Розпорядження Тупичівської сільської ради від 24 лютого 2022 р. № 19-о.д. «Про оголошення простою у зв'язку із введенням воєнного стану». URL: https://tupychiv-rada.gov.ua/storage/documents/documents/6e60689bb5683cd77b6f08c4c41fb79f.pdf (дата звернення: 26.10.2022)

[4] Тупичівська громада була в окупації 40 днів. URL: https://cntime.cn.ua/tupichivska-gromada-bula-v-okupaciyi-40-dniv-article/ (дата звернення: 26.10.2022).

[5] Хроніки окупації: Жителю Тупичева росіяни стріляли біля голови та між ніг. URL: https://cntime.cn.ua/hroniki-okupaciyi-zhitelyu-tupicheva-rosiyani-stri-article/ (дата звернення: 26.10.2022).

[6] «Неймовірні села України»: Тупичів у трійці найкращих. URL: https://suspilne.media/265948-nejmovirni-sela-ukraini-tupiciv-u-trijci-najkrasih/ (дата звернення: 26.10.2022).

[7] Згідно з навчальним планом студенти другого курсу кафедри історії України, археології та краєзнавства проходять етнографічну практику за обраним напрямком дослідження. Зібрані матеріали архівуються на кафедрі та використовуються на наукових форумах різного рівня.

[8] Эксклюзивное видео! «Директор-бандеровец одной из украинских школ толкал своих учеников на смерть». URL: https://www.youtube.com/watch?v=89FuCSXWyc0 (дата звернення: 1.11.2022).

РЕКОМЕНДУЄМО

Блохіною Владиславою від респондентки з с. Тупичів під час практики влітку 2022 р., яка проводилась Навчально-науковим орії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.

Блохіною Владиславою від респондентки з с. Тупичів під час практики влітку 2022 р., яка проводилась Навчально-науковим орії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.

[11] Записано Блохіною Владиславою від респондентки голови Тупичівської територіальної громади під час етнографічної практики влітку 2022 р., яка проводилась Навчально-науковим інститутом історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.

[12] Записано Дорохною Тамарою від респондента диретора Тупичівського ліцею під час етнографічної практики влітку 2022 р., яка проводилась Навчально-науковим інститутом історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.

[13] Записано Дорохною Тамарою від респондента диретора Тупичівського ліцею під час етнографічної практики влітку 2022 р., яка проводилась Навчально-науковим інститутом історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.

[14] Записано Дорохіною Тамарою від респондента директора Тупичівського ліцею під час етнографічної практики влітку 2022 р., яка проводилась Навчально-науковим інститутом історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.

[15] Записано Блохіною Владиславою від мешканки с. Тупичів.

Тамара Дорохіна

історикиня, доцентка кафедри історії України, археології та краєзнавства Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О. М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, членкиня Національної спілки краєзнавців України. З

РЕКОМЕНДУЄМО

22 р. як керівниця етнографічної практики студентів розпочала збирати ноісторичні джерела сьогодення, а саме – повсякденне життя мешканців рнігівської області в умовах повномасштабної російської агресії та єнного стану. Наукові зацікавлення: історіографія, джерелознавство, оричне краєзнавство, досліджує культурно-просвітницьке життя рнігівщини XX ст., Чернігівщину у роки німецької окупації, ціоналістичний рух на Північному Лівобережжі України в період Другої світової війни. Авторка близько 40 наукових публікацій.

Олександр Коваленко

історик, професор кафедри історії України, археології та краєзнавства, директор Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. Влітку 2022 р. брав безпосередню участь в організації та проведенні етнографічної практики студентів, в рамках якої було розпочато збирання усноісторичних джерел з метою вивчення повсякденного життя мешканців Чернігівської області в умовах повномасштабної російської агресії та воєнного стану. Наукові зацікавлення: історіографія, джерелознавство, археографія, історичне краєзнавство, дослідник історії Лівобережної України XVII – XX ст. Автор близько 300 наукових та науково-популярних публікацій. Підготував 30 кандидатів історичних наук.

Сергій Токарєв

історик, старший викладач кафедри історії України, археології та краєзнавства Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. Влітку 2022 р. в рамках керівництва та проведення етнографічної практики студентів спеціальності «історія та археологія» розпочав дослідження проблем повсякденного життя населення Чернігівської області в умовах повномасштабної російської агресії та воєнного стану. Наукові зацікавлення: історія Української козацької держави другої половини XVII – XVIII ст. Автор близько 50 наукових публікацій.

РЕКОМЕНДУЄМО

НАСТУПНА СТАТТЯ

...історичних підручниках та виховання
...війни. Українські, канадські та німецькі

Чи буде Німецький історичний інститут у Києві?

Журнал присвячено історії України та Центрально-Східної Європи кінця XVIII – XX століть.
Заснований у 1996 році, часопис видається українською мовою з англомовними резюме двічі на рік. Від 2007 року «Україна Модерна» виходить у форматі тематичних випусків.

Корисне

Про проєкт
Усі автори
Політики конфіденційності
Для авторів

Рубрики

У вирі війни
Опінії
Питання історії
Подолання минулого

Додатково

Оголошення
Нотатки
Навігація по публікацях
Архівні рубрики

УКРАЇНА МОДЕРНА

міжнародний інтелектуальний часопис

ВГОРУ

Всі права захищено © "Україна Модерна", 2011-2026
Використання матеріалів дозволено тільки за згодою авторів і редакції. Покликання на "Україну Модерну" обов'язкове